

vasta sitten, kun keskiluokaksi kutsutut ryhmät ymmärtävät olevansa osa alistettua työväenluokkaa. Siksi yhteiskuntatieteilijöiden pitäisikin tutkia arjen verkostoja ja arjen uusintamista.

Työryhmissä erottui kaksi vahvaa teemaa. Yhtäältä nuorten

tutkijoiden kiinnostus kohdistui oikeistopopulistiseen liikehdintään Euroopassa ja siinä erityisesti uusiin EU-maihin. Toinen suosittu teema koski luokkatietoisuuden ja luokkaliikkeiden synnyn edellytyksiä nykyisen talouskriisin oloissa.

Jotkut tutkijat ovat väittäneet, että yhteiskuntaluokka on kuollut. Jos Firenzessä koolla olleita nuoria – ja vähän vanhempiakin – tutkijoita on uskominen, puheet luokan kuolemasta ovat kovasti liioiteltuja.

Romaani Sylvi Kekkosesta

JARKKO ESKOLA

Johanna Venhon *Ensimmäisen nainen* on huikea kirja Sylvi Kekkosesta (o.s. Uino s. 1900), papin tyttärestä, jonka elämä risteytyy työpaikkarakkauden kautta Urho Kekkoseen Suomen itsenäisyyden ensimmäisinä vuosina. Kirjailija uskaltautuu herkälle ja vaikealle tielle pyrkiesään rohkeasti tulkitsemaan tasavallan presidentin puolison henkilökohtaisia muistoja, ajatuksia ja pohdintoja omasta roolistaan ja sen asettamista rajoituksista, suhteestaan maan ykkösmieheen, avioliittoonsa, äitiyteensä, naiseuteensa, riittävyyteensä kaikissa elämänsä rooleissa.

Luin kirjan lähes yhteen menoon. Lukiessani ihailin kirjailijan kykyä ja tapaa rakentaa kirja ja sen tematiikka intellektuaaliseen kuvitteelliseen vuoropuheluun äskettäin kuolleen ystävän, kirjailijatoverinsa Marja-Liisa Vartion kanssa. Ajallisesti ja paikallisesti romaanin tapahtumat sidotaan vuoteen 1966, Kekkonen toiseen virkakauteen, paikallisesti Kekkosen omaan lomaipaikkaan Katermaan Uudenmaan Suomenselälle.

Elokuinen matka Katermaan sujuu kuningatar Elisabethin lahjoittamalla Mini Morriksella. Sylvi on kuusikymppisenä saanut ajokortin, ja kaasujalka on herkkä ja ajoin painavakin. Matkatavarana ovat vain Esterin, kotihengettären, antamat eväät, takapenkillä koira Isa ja kassi, jossa ovat nuoruuden päiväkirjat. Sylvi Kekkonen on 66-vuotias, useita kirjoja julkaissut kirjailija, mutta elänyt vahvan poliittikomiehensä varjossa. Se varjo on ollut kahle koko elämälle. On aika pysähtyä ja pohtia mennyttä ja miettiä tulevaakin...

Päiväkirjat muistuttavat lapsuudesta, nuoruudesta, elämästä Laatokan Karjalassa, jossa isä oli kirkkoherrana. Sylvi oli rohkea tyttö, joka nousi jo 8-vuotiaana Mustan, heidän oman hevosen, selkään, ei pelännyt ja ratsasti rohkeasti. Sylvi oli isän tyttö, äitiin ei voinut turvautua. Äiti oli järjestyksen ihminen, aina kiireinen, suukin oli jo muutunut viivaksi. Hänellä ei ollut aikaa. Nuoruus loppuu isä kuollessa ja Sylvin ollessa vasta 16-vuotias. Kaksi vuotta myö-

Johanna Venho
Ensimmäinen nainen
WSOY, 2019

hemmin alkaa sisällisota kauheuksineen. 18-vuotiaana Sylvi jo hoitaa Helsingissä Mehiläisessä vaikeasti haavoittuneita. Haavat tästä kokemuksesta jäävät sieluun ja purkautuvat myöhemmin kirjallisena tuotoksena.

Helsingissä Sylvi kokee olevansa junantuoma:

”Hän on maalainen, vanhan maailman ihminen. Väistyvää lajia nyt, kun aika sykkii uutta ja maailma muuttuu. Ihmiset hinkuvat navettojen lannanlemun ja peltojen mutapaakkujen keskeltä kaupunkiin. Mutta minä vain kaipaen maalle, olen vasta-virtaankulkija. Maaseutu on la sillinen kylmää kaivovettä hellepäivänä, lypsylämmin maito ennen nukkumaanmenoa. Oman lampaan villasta karstattu lanka, omin käsin kudotut harmaat villasukat”, Venho kuvaa Sylviä.

Olisiko tässä sitä kuvaa maalaisuudesta, joka yhdisti maa-

laisliittoa ja sitä äänestäneitä ennen kuin puolueen nimi suuren muuton seurauksena vaihdettiin keskustapuolueeksi? Tämän kuvanko kaupunkiin muuttanut sukupolvi säilytti, ja sekö piirtyi heidän mieliinsä niin vahvana, että puolue sen avulla on elänyt tälle vuosituhannele?

Kirjailijan kuvaus kotoisesta illasta, jolloin Kekkonen tulee vuonna 1956 valituksi yhdellä äänellä presidentiksi, on upea. Siinä avataan pitkän avioliiton sen hetkiset roolit ja puolisoiden välinen suhde. Ei onnitteluja Sylviltä, ei halauksia, Urho ilmoittaa olevansa poissa seuraavan yön, Sylvi on hiljaa ja toteaa lopuksi: ”sopiihan se.” Kekkonen kääntyy vielä lähtiessään ja sanoo hieman hellyyttä äänestään ”ensimmäinen nainen”. Illan kuvaukseen sisältyy koko avioliiton draama.

”Koko Suomi tietää. Että saan lukea sen jokaisesta ilmeestä. Tännään ja joka ikinen päivä.” Ensin ruotsinkielen opiskelua An-

ne-Marie Snellmanin kanssa, sitten Anita Hallama...

Kaksospojat Taneli ja Matti syntyivät vuonna 1928, tavoitteena oli suurempi perhe, mutta raskaudet keskeytyivät, eikä toivottua tyttöä saatukaan. Lääkäri totesi Urholle, että Sylvi on ”rikki”, ja kehotti häntä siirtymään omaan makuuhuoneeseen. Pojista Sylvi piti kiinni, tummasta, joka oli vaikeampi, ja vaaleasta päivänpaisteisesta, jonka tiesi selviävän elämänsäkolhuista. Piti kiinni niin, että lähti mukaan huolehtimaan Matista tämän häämatkallekin!

Kirjailija ujuttaa kertomukseen mukaan episodin Olavi Paavolaisesta. Jää epäselväksi, onko se todellisuuteen pohjautuva vai vain romaaniin suolaksi tarkoitettu. Sylvi ei päästä kuitenkaan Paavolaista lähelleen, onhan hän jo pääministerin puoliso ja varjelee osaltaan Urhon julkista kuvaa, jota muualta vahvasti tahritaan.

Sylvi on saapunut Minillään

Katermaan mukanaan vain Esterin pakkaama eväslaukku ja päiväkirjakassi. Ajatuksena on ollut tuhota päiväkirjat, niitä ei jälkipolville jätetä, niihin hän on vuodattanut katkeruutensa, yksinäisyytensä, hellyyden kaipuunsa, murheensa. Sitä vartenhan päiväkirjat ovat! Hän survoo ne saunan uuninpesään ja heittää tulitikun perään. Päiväkirjat eivät kuitenkaan pala. Onhan romaanissakin pari katkelmaa-kin niistä vuodelta 1953?

Kuva Sylvi Kekkosesta syvenee Venhon romaanin myötä. Roollinsa kahleista oli mahdotonta karata. Sylvi toteaaakin, että ”jos Urhosta kirjoitettaisiin elämäkerta, luuletko että minut mainittaisiin siinä? Tai kyllä minut mainittaisiin: minut kirjattaisiin ylös muodollisuutena. Poliitikolla on oltava vaimo sillä hän on sillä tavalla luotettavampi”. Johanna Venhon romaani Sylvistä on paljon enemmän.

Hieno kirja ja kurkistus mahdolliseen, mutta vain siihen!